

Veteriner fakültelerinde kalite, verimlilik ve etkinlik için bir güvence sistemi: Akreditasyon

Mehmet YARDIMCI ✉

AKÜ Veteriner Fakültesi Avrupa Veteriner Eğitimi Kurumları Birliği (EAEVE) Komisyonu Başkanı

ÖZET

Akreditasyon, sürdürülebilirlik kavramının öneminin fark edilmesiyle birlikte ekonomik, yönetsel ve eğitsel alanlarda gelişen ve yerleşen bir kalite belirteçidir. Günümüzde birçok alanda makulden mükemlele uzanan bir yelpazede akreditasyon kriterleri oluşturulmakta ve uygulanmaktadır. Veteriner Hekimlik alanında bu ölçütler Avrupa Birliği'nde Avrupa Veteriner Eğitimi Kurumları Birliği (EAEVE) adlı organizasyon tarafından üye Veteriner Fakültelerinde Hekimlik eğitimi hayvan refahı, gıda güvenliği, sürdürülebilir çiftlik yönetimi, laboratuvar ve biyogüvenlik, bilimsel tanı ve tedavi süreçleri gibi temel alanlarda olabilirlik düzeylerine çıkarmayı ve zamanla mükemlele ulaştırmayı hedeflemektedir. Bu kapsamda Afyon Kocatepe Üniversitesi Veteriner Fakültesi akreditasyon süreci ele alınarak, hem üyelik hem de akreditasyon sürecindeki diğer fakülteler ve hekimlik sanatını icra eden veteriner hekimlere "yaşam boyu eğitim" bakış açısıyla akreditasyon bilincini aktarmak amaçlanmış ve süreç kronolojik ve analitik bir bakışla muhataplarıyla paylaşılmak üzere derlenmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Akreditasyon, EAEVE, hayvan refahı, kalite, sürdürülebilirlik.

•••

Accreditation: an assurance system for quality, productivity and efficiency in veterinary faculties

SUMMARY

Accreditation is a quality indicator developed and placed in the economical, managerial and educational area by the awareness of the importance of sustainability term. At present, accreditation criteria have been established and applied in several areas on a scale from the reasonable level to a perfect level. These criteria aimed to elevate and finally consummate the medical science education level on animal welfare, food security, sustainable farm management, laboratory and biosecurity, scientific diagnosis and treatment issues in the area of veterinary medicine by EAEVE (European Association of Establishment for Veterinary Education) in European Union. In this capacity, it was aimed to raise awareness of accreditation with an eye toward "lifelong education" for the faculties both under the evaluation process and for those applying for membership as well as the practitioners on the basis of the accreditation period of the AKU Faculty of Veterinary Medicine. The process has been reviewed to be shared with the correspondents in a timely and analytical manner.

KEY WORDS: Accreditation, animal welfare, EAEVE, quality, sustainability

✉ Mehmet YARDIMCI Afyon Kocatepe Üniversitesi Veteriner Fakültesi Zootekni Anabilim Dalı, Afyonkarahisar, Türkiye
Tel: 0 (272) 2281312 • Fax: 0 (272) 2281349 • e-posta: myardimci@aku.edu.tr

GİRİŞ

Akreditasyon, kurumlar veya programlar için belirlenen minimal gereksinimlerin karşılanması, kurumlar arası işbirliğinin güçlendirilmesi, uyumun ve kalite güvencesinin sağlanmasıdır.

Olmazsa olmazlar ile vazgeçilemezlerin belgelenerek kurumsal vizyon, misyon ve hedeflerde yerini alması ve yürüyen işlemlerde görülürlüğüne sürdürülebilir olarak sağlanmasıdır. Bu aynı zamanda kalitenin standartlaşması, izlenebilir ve sürdürülebilir olmasını garanti altına alırken, kurumsal aktivitelerle ilgili beklenti düzeyini yükselten, farkındalık yaratan ve memnuniyeti de ölçülebilir hale getiren bir süreçtir.^{1,2}

Veteriner Fakültelerinde Akreditasyonun Önemi ve EAEVE

AB müktesebatı çerçevesinde ve Avrupa Veteriner Hekimleri Federasyonu tarafından ortaya konulan belgelerde veteriner hekimler; hayvan sağlığı, hayvan refahı, veteriner halk sağlığı ve gıda güvenliği konularında sorumluluğu olan meslek mensupları olarak tanımlanmaktadır. AB veteriner mevzuatı uygulamaları ile ülkemizdeki veteriner hizmetleri uygulamaları karşılaştırıldığında karşımıza çıkan en önemli sorunların başında veteriner fakültelerinin akreditasyonu ve eğitim kalitesinin en önemli öncelik olduğu görülmektedir.³

Akreditasyonun amacı, Avrupa Birliği (AB) düzeyinde veteriner eğitiminde kıyaslanabilir düzeyde yüksek bir standardın sağlanması, diplomaların ve mesleki niteliklerin tanınması, uluslararası serbest dolaşımın sağlanması ve Bologna kriterlerinin sürdürülmesi olarak özetlenebilir. Uluslararası alanda veteriner hekimliği eğitimi ve öğretiminin standardizasyonu konusunda başlıca üç kuruluş çalışmalar yapmaktadır. Bunlar, Dünya Veteriner Hekimleri Birliği Eğitim-Öğretim Komitesi (WVA-CVE), AB Veteriner Hekimliği Eğitim-Öğretim Danışma Komitesi (EU-ACVT) ve Avrupa Veteriner Hekimliği Eğitim Kurumları Birliği (EAEVE)'dir.⁴ EAEVE (European Association of Establishment for Veterinary Education), Avrupa'da veteriner

eğitimi veren kuruluşların eğitim-öğretim standardizasyonu ve diploma denkliğini sağlayan bir AB akreditasyon kuruluşu olup, veteriner eğitimi yapan kurumların üyelerinden oluşmaktadır. Birlik, Yürütme Komitesi (Executive Committee) tarafından yönetilmektedir. Yürütme Komitesi Başkan, Başkan Yardımcısı ve coğrafi bölgelere göre ayrılmış grup temsilcilerinden oluşmaktadır.

EAEVE'nin başlıca hedefleri, veteriner eğitiminde kaliteyi artırmak, kurumlar arası işbirliğini ve veteriner eğitimini geliştirmektir.

Bu hedefler doğrultusunda:

1. Avrupa'daki ve dünyanın diğer bölgelerindeki Veteriner eğitimi yapan kuruluşlar arasında araştırma ve öğretim alanları üzerinde bilgi değişimini gerçekleştirmek.
2. Eğitim kurumları arasında öğretim elemanı değişimini gerçekleştirmek.
3. Kurumlar arasında öğrencilerin hareketliliğini sağlamak.
4. Lisans ve lisansüstü Veteriner eğitimi yapan kurumlarda kullanılan öğretim materyallerinin ve sistemlerinin yaygınlaşmasını ve gelişmesini sağlamak gibi görevleri vardır.^{4,5,6}

Akreditasyona Giden Süreç

Yükseköğretimde akreditasyon, bir yükseköğretim kurumunun ya da yükseköğretim kurumu tarafından uygulanmakta olan herhangi bir programın, ulusal ve/veya uluslararası düzeyde belirli performans standartlarına (kalite, verimlilik, etkinlik vs) sahip olduğunu ortaya koymayı amaçlayan ve böylece yükseköğretime talepte bulunanlar ve aynı zamanda kamuoyu nezdinde güven tesis etmeye yönelik bir sistemdir.

Akreditasyon, hem yükseköğretim kurumunun kendi kendini dönemsel olarak değerlendirmesine (kurumsal özdeğerlendirme) hem de yükseköğretim kurumunun kurum-dışı bağımsız akreditasyon ajansları tarafından dönemsel değerlendirmesine imkan veren bir gönüllü kalite güvence sürecidir. Bir başka ifadeyle, yükseköğretimde akreditasyon, akademik kalitenin iyileştirilmesi, saydamlık ve hesap verme sorumluluğunun aracıdır^{1,6}.

Veteriner Fakültelerinde akreditasyona giden süreç EAEVE komisyonunun ziyaretleri ile başlamaktadır ve bu ziyaretler bizzat fakültelerin talebi üzerine olmaktadır. Ziyaretlerde EAEVE'yi temsil eden komisyon, alt yapı, donanım ve eğitim standartları ile ilgili rapor hazırlayarak akreditasyon sürecinde ilgili fakülteye ilişkin değerlendirmeyapmaktadır. Budeğerlendirmeler AB'ye dahil ülkeler üzerinde yaptırım gücüne sahipken, diğer ülkelerde tavsiye niteliği taşımaktadır.

EAEVE'nin hazırlanmış olduğu ve veteriner hekimlik eğitiminde asgari gereksinimleri içeren ve değerlendirme sırasında rehber niteliğinde olan özdeğerlendirme (Self Evaluation Report-SER) kitapçığının hazırlanması akreditasyonun ilk aşamalarındandır.

Fakülte tarafından özdeğerlendirme raporunun hazırlanmasını takiben, fakülte, bir uzman grubu tarafından ziyaret edilir. Ziyaretin amacı, kendi değerlendirme raporunda Fakülte tarafından sunulan bilgilerin test etmek ve Fakültede verilmekte olan eğitiminin AB yasaları tarafından belirlenen standartlara ne derecede uygun olduğu hakkında görüş bildirmektir.

Avrupa'da sağlık alanında 6 meslek dalında akreditasyon çalışmaları uygulanmaktadır. Bu meslek dalları; Tıp, Veteriner hekimliği, Diş hekimliği, Eczacılık, Ebelik ve Hemşirelik olarak sıralanmaktadır.^{5,7}

Akreditasyon Aşamaları

Bir fakültenin akredite olması için aşağıdaki basamaklar takip edilir:

1. Fakülte tarafından öz değerlendirme raporunun hazırlanması,
2. Fakültenin 6-7 kişilik uzman bir EAEVE heyeti tarafından en az 5 günlük ziyareti,
3. EAEVE uzman heyetinin raporunu hazırlaması,
4. Heyet raporunun gözden geçirilmesi,
5. Raporun JEC'te (Joint Education Committee-Ortak Eğitim Komisyonu) savunulması,
6. Rapor sonuçlarının izlenmesi,
7. Ziyaret sonrası akreditasyon kabul edilmemişse; öncelikle büyük eksiklikler olmak üzere eksikliklerin giderilmesi ve

bunları belirten raporun gönderilip heyetin II. kez davet edilmesi,

8. İkinci ziyarette 2-3 kişilik grubun 2 günlük ziyareti ve değerlendirilmesi,
9. Bu değerlendirme raporunun JEC'te görüşülerek nihai kararın verilmesi.

EAEVE kriterlerine göre akreditasyon 10 yıllık periyotlarda yenilenmektedir ve Avrupa bünyesinde EAEVE'ye üye olan veteriner eğitim kurumları arasında kurumsal anlamda akredite olan veteriner eğitim kurumları 2010 yılı itibarıyla şunlardır: Alfort (2001-2013), Ankara (2007-2017), Barcelona (2005-2015), Bari (2001-2011), Berlin (2007-2017), Bologna (2005-2015), Bristol (2010-2020), Brno (2004-2014), Bucharest (2000-2011), Budapest (2004-2014), Bursa (2010-2020), Cambridge (2009-2019), Cluj-Napoca (2004-2014), Cordoba (2010-2020), Dublin (2003-2013), Edinburgh (2005-2015), Ghent (2004-2014), Giessen (2004-2014), Glasgow (2002-2012), Hanover (2008-2018), Las Palmas (2009-2019), Leipzig (2008-2018), Liege (2010-2020), Lisbon (2004-2014), Liverpool (2005-2013), London (2000-2010) - Lublin (2000-2011), Lugo (2008-2018), Lyon (2005-2015), Madrid (2005-2015), Munich (2002-2012), Murcia (2006-2016), Nantes (2003-2014), Olsztyn (2005-2015), Oslo (2004-2014), Padua (2010-2020), Perugia (2006-2016), Tartu (2009-2019), Teramo (2010-2020), Thessaloniki (2001-2011), Torino (2002-2012), Uppsala (2007-2017), Utrecht (2008-2018), VetSuisse (2007-2017), Vienna (2007-2017), Zaragoza (2010-2020), Zagreb (2002-2012), Ljubljana (2009 - 2014), Pisa (2010 - 2015), Helsinki (2009-2019), Copenhagen (2010-2020), Vetsuisse (2010-2020).⁶

Akreditasyon Sürecinde Türkiye'deki Veteriner Fakültelerinin Durumu

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi 2007 yılında, Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi ise 2010 yılında akredite olarak diğer Veteriner Fakültelerine öncülük etmişlerdir.

Akreditasyon aşamasında olan fakültelerden İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi 2003 ve 2008, Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi 2002 ve 2008 yıllarında I. ve II. değerlendirmelerini geçirmişlerdir. Selçuk Üniversitesi Veteriner

Fakültesi 2009 yılında şartlı olarak akredite olmuş, ancak 2011 yılında nihai olarak akreditasyon başvurusu reddedilmiştir. Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi 2007 yılında I. değerlendirmesini geçirmiş ve 30 Kasım 2011 tarihinde şartlı olarak akredite olmuştur. Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi 2008 yılında, Afyon Kocatepe Üniversitesi Veteriner Fakültesi ise 2010 yılında I. değerlendirmelerini geçirmişlerdir.

Türkiye'de EAEVE üyesi diğer fakülteler; Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Adnan Menderes, Erciyes, Mustafa Kemal, Harran, Ondokuz Mayıs, Mehmet Akif Ersoy Üniversitelerindeki Veteriner Fakülteleridir. Dicle, Kırıkkale ve Atatürk Üniversitesi Veteriner Fakülteleri ise henüz EAEVE'ye üye olmamışlardır.

AKÜ Veteriner Fakültesi Özelinde Akreditasyon Süreci

EAEVE'ye 29 Mayıs 2009 tarihinde, Almanya'da yapılan 22. Genel Kurul Toplantısında üye olan AKÜ Veteriner Fakültesi öz değerlendirme raporunu hazırlayarak EAEVE'ye ziyaret talebini iletmıştır. Bunun üzerine EAEVE heyeti 19 Ekim 2010 tarihinde ilk ziyaretini gerçekleştirmiştir. Değerlendirme süreci kapsamında AKÜ Veteriner Fakültesine yapılan ziyarette Almanya'dan EAEVE Koordinatörü Prof. Dr. Bernd Hoffman, Hollanda'dan Prof. Dr. Martin J. M. Tielen, İspanya'dan Prof. Dr. Antonio Fernandez, İtalya'dan Prof. Dr. Carlo Guglielmini, İngiltere'den Dr. David Wadsworth, Polonya'dan Prof. Dr. Katarzyna Kosek-Paszkowska ve Alicja Cepiel yer almıştır.

EAEVE heyetinin yapmış olduğu incelemelerden sonra hazırladığı raporda, AKÜ Veteriner Fakültesinin başarılı bir denetim geçirdiğini, tespit edilen bir takım eksikliklerin telafi edilebilecek düzeyde bulunduğunu ve Veteriner Fakültesinin akreditasyon şansının oldukça yüksek olduğunu ifade etmiştir. Heyetin tespit ettiği eksiklikler paralelinde yaptığı öneriler ana başlıklarıyla şunlardır:⁸

1. Uygulama derslerinin sayısı artırılmalıdır.
2. Evcil hayvan türlerine ilişkin verilen temel bilgiler daha kapsamlı verilmelidir.
3. Öğretim elemanları için öğretim kalite değerlendirmesi etkin şekilde yapılmalıdır.

4. Nekropsi odasına erişim gerekli hijyenik standartlara uygun hale getirilmelidir.
5. Genel ve izolasyon koşulları iyileştirilmelidir.
6. Nekropsi eğitimi ve uygulamalarında öğrencilere yeterli sayıda karkas sağlanmalıdır.
7. Pet hayvan ve at hasta sayısı artırılmalıdır.
8. Klinik ve laboratuarlarda teknik eleman ihtiyacı giderilmelidir.

EAEVE'ye üyeliği ile akreditasyon sürecine girerek, bu süreçte hızla ilerleyen AKÜ Veteriner Fakültesi, tamamlanan sosyal alanları, Nekropsi Salonu, Deney Hayvanları Ünitesi, Hayvan Hastanesi yanısıra, geniş bir arazi üzerine yerleşik bulunan ve şu anda manda, sığır ve koyun yetiştiriciliği yapılan Araştırma Uygulama Merkezi, yeni kurulan Referans Gıda Laboratuvarı ve Süt ve Süt Ürünleri İşleme Ünitesi ile hızlı yol kat etmektedir.

Fakültenin ana hedefi akredite bir fakülte haline gelmektir.

Bu bağlamda ve EAEVE heyetinin önerileri doğrultusunda kısa, orta ve uzun dönemde olmak üzere ders müfredatının Avrupa Standartlarına uyumlu hale getirilmesi, fakülte birimlerindeki teknik personel açığının kapatılması, biyogüvenlik ve izolasyon konularındaki eksikliklerin giderilmesi, öğrenci uygulamalarına yönelik hayvan (propaedeutic) temin edilerek öğrencilere kullanım imkânı verilmesi, özel kesim yerleri (mezbahalar) ile antlaşmalar yaparak uygulama olanaklarını genişletilmesi, gezici kliniğin daha aktif kullanılarak eğitim ve öğretimde ihtiyaç duyulan pet hayvan ve at sayısının artırılması, yönetim faaliyetlerinde öğrencilerin görüş ve önerilerinin daha fazla dikkate alınması, fakülte ekipman eksikliğinin imkanlar ölçüsünde giderilmesi, öğretim üyesi öğrenci iletişiminin geliştirilmesi, internet imkânlarının daha aktif kullanılması, teknik personel istihdamının artırılması, fakülte kadrosunun büyümesi sürecinde multidisipliner bir yapının ortaya konarak her dersin alanında uzman kişilerce verilmesi, laboratuvar düzenlemelerinin gözden geçirilerek Avrupa Standartlarına uygun hale getirilmesi, elektronik hasta kayıt sisteminin aktif hale getirilmesi, hospitalizasyon birimlerinin daha modern

ve ihtiyaca cevap veren bir hale getirilmesi, sahada çalışan veteriner hekimler ile daha aktif bir işbirliği sağlanması, fakülteden mezun olan öğrencileri takip sistemi geliştirilmesi ve öğrenci uygulamalarına yönelik deney hayvanları ünitesinin yapılandırılması planlanmaktadır.

Tüm bu planlamalar, sadece ortaya konan hedeflerle ilgili olmayıp, aynı zamanda günümüz rekabet koşullarında kaliteli kurum olmanın gereği ve kaçınılmaz bir gerçeklik olarak da karşımızda durmaktadır.

SONUÇ

AKÜ Veteriner Fakültesi seçkin eleman ve öğrencileriyle genç ve büyümekte olan bir fakültedir. Fakülte'nin adım attığı akreditasyon süreci hem akademik personeli, hem idari mekanizmayı, hem de öğrencileri motive etmiş; öğrenme ve uygulama süreçlerine ivme kazandırmıştır. Veteriner hekimliğe daha global bir bakışın oluşmasına, hayvan haklarının ve hayvan refahının daha yoğun ve esaslı olarak eğitsel süreçlerde yer almasına, izlenebilir metotlarla (e-learning) interaktif eğitimin yerleşmesi çabalarının artmasına, laboratuvarlarda biyogüvenlik ve deneme-uygulama bilincinin artmasına, klinik-hastane koşullarının iyileşmesine, teşhis ve tedavi süreçlerinin kayıtlı ve izlenebilir hale gelmesine, nekropsi ve laboratuvar tetkiklerinin canlı ve postmortem süreçlerde dahayaygın olarak yer almasına, deney hayvanları ünitesinin uluslararası standartlarda yapılandırılmasına, gıda üretim süreçlerinin

güncellenmesine ve çiftlik yönetiminin hayvan varlığının gelişmesi ve çok amaçlı hale gelmesine akreditasyon sürecinin katkısı yadsınmaz.

KAYNAKLAR

1. **Çakmak G** (2009) Sağlık Kuruluşlarında Kalite ve Akreditasyon Yönetim Rehberi, İstanbul.
2. **Tütüncü Ö** (2007) Sağlıkta Kalite Geliştirme ve Akreditasyon: Yüksek Lisans Programı Önerisi. *web.deu.edu.tr/kalite/dosyalar/ulusal_bildiri/Ekl.doc* Erişim: 30.11.2011
3. **Serpen A** (2007) AB Müzakereleri Sürecinde Türkiye'de Veteriner Hekimlik Hizmetleri ve Geleceği, Hayvancılıkta Performans Dergisi, 105. <http://www.abveteriner.org/dosyalar/serpenABuyum.pdf>
4. **Bayındır Ü, Durak Hİ** (2008) Türkiye'de Tıp-Sağlık Bilimleri Alanında Eğitim ve İnsan Gücü Planlaması, Mevcut Durum ve 2013 Yılı Vizyonu, Tıp-Sağlık Bilimleri Eğitim Konseyi Başkanlığı raporu.
5. **Aktan CC, Gencel U** (2007) Yükseköğretimde Akreditasyon, Değişim Çağında Yükseköğretim, Yaşar Üniversitesi Yayını, İzmir.
6. **Anonim** (2011) About EAEVE, <http://www.eaeve.org> Erişim: 30.11.2011
7. **Fernandes TH** (2004) General Panorama of European Veterinary Education, European Veterinary Education: Structuring Future Development. AAVMC, JVME, 31(3)
8. **Hoffman B, Tielen MJM, Fernandez A, Guglielmini C, Wadsworth D, Paszkowska KK, Cepiel A** (2010) EAEVE heyetinin AKÜ Veteriner Fakültesi I. değerlendirme raporu.